

SEMĂNĂTORUL

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ

COLABORATORI: I. Adam., I. Agârbiceanu., N. N. Beldiceanu., I. Borcia., I. Boteni., D. N. Ciotori., Al. Doinaru., N. Dunăreanu., Elena Farago., G. Ganc., A. Herz., Constanța Hodoș., G. Lazăr., G. M. Murgoci., G. Murnu., D. Nanu., C. Osiceanu., P. Papahagi., Ecaterina Pitiș., St. Pop., A. Popovici-Bănățeanu., Em. Protopopescu., I. Răducanu., Radu Rosetti., G. Rotică. L. Russu., C. Sandu-Aldea., I. Scurtu., I. U. Soricu., Artur Stavri., C. Teodorescu., Caton Theodorian., G. Tutoveanu., ș. a.

CURTEA LUI NICULA

Cine a cunoscut casa și curtea lui Nicula, cum eră până mai an, se cruțește de ce-a ajuns acum. Unde mai e grădina cea cu toate neamurile de flori, lalele, verbinele și portulacul, merișorul și liliacul? Unde-s roadele cele zămoase, scorușele și zarzările, merele și vișinele? Se pus-tiește curtea, iar casa din albă ce eră, varuită la Paște și la Vinerea Mare, nici n'o mai cunoști. Pe moș Nicula, bătrân, nu-l mai vezi brichisind între răzoare ori curățind scorușii de omizi. Toate se părginesc împrejuru-i!

Că s'a afanisit. L'a prins uritul. Stă mai mult în casă. Florile se ofilesc nestropite, pomii nu mai rodesc și-l apucă toamna cu scurteica pe umeri, stând pe prispă, uitându-se cu mâna la gură, în zări. Singur cuc, i s'a făcut viața povară și de multe ori, oftând, se gândește că i-o fi venit veleatul. Fața i se tăbăcește, oasele-l dor și-i e silă.

A început să și uite. Portița, cu drugul tras pe dinăuntru, când grădina eră numai o floare și pomii numai o roadă, rămâne câteodată la perete iar lighioanele tabără în curte, de-l fac să ia văturaiul și să le alunge dând guri.

Intr'o zi însă pe portiță s'a furișat un pârđalnic de purcel. Nu știu cum, că pe Nicula l-a veselit vederea lui, guițatul ascuțit, și-n loc să pună mâna pe-un pietroiu ca s'asvârle după el, a'mpins portița, l-a lăsat să se apropie și i-a întins blidul c'o coaje de pâine muiată în lături. Mascurul lungea râtul și ar fi vrut să'mbuce. Dar simțind mâna lui Nicula pe la urechi, cum da să-l apuce, s'a lipsit și-a luat-o razna, înfricoșat, spre poartă. Poarta împinsă de mâna lui moș Nicula, sta închisă și neclintită'n balamale. S'a silit el să se împuțineze din trup și

să-și facă loc pe subt zaplaz, dar ulucile ședeau bătute până la două degete de pământ. A dat târcoale porții de-a surda. De bine de rău s'a pomenit în brațele moșului, care-l momia cu mângâeri, iar seara, nemâncat, a adormit subt patul bătrânului.

În zorii zilei l-a deșteptat pe Nicula trăgând cu dinții de colțul plapomii ce atârna din pat. I se făcuse foame și i se asvârlea pântecul frământat. Da din colț în colț și grohăia.

Nicula a sărit din așternut și i-a pus dinainte altă demăncare iar purcelul mai guițând, mai tremurând, s'a dedulcit. Iar lui Nicula i-a fost drag și-a început să-l iubească. Par'că-i stătea mai bine casei cu dobitocul în bătătură și purcelul par'că o înveselise. Nicula nu se mai simțea așa de gârbov și c'un picior în groapă.

Nu-l mai luau gândurile ca pân'aci. Așa-i năzare omului la o vreme, când e 'n amurgul vieții.

Mascurul se făcea purcel, se făcea porc, punea osânză, plesniă în piele, stingeă cu rătul rădăcinile florilor iubite altă dată, săpă gropi în bătătură. Slăbiciunea moșului: ca pe un copil îl lăsa să facă ce-i place și de căpul lui rămătorul se 'ntindea la cașcaval.

Intr'o Sâmbătă alt noroc. Venind de la brutar cu lipia subțioară, par'că-l aducea Dumnezeu. Între încheieturile ulucilor se zbătea spânzurată și gata să moară o rotofeie de nodoleancă ce vrusese să sară zaplazul și nimerise cum e mai rău. Fuga a pus mâna Nicula și-a scăpat-o. Puică ești, puică să-mi fii.

Când apoi s'a pomenit cu cârciumăreasa Gherghina în curte, ca o turbată, cătându-și pasărea:

— «Nu știi, n'am văzut».

Dar dacă a văzut că n'o scoate la capăt, că ea bine 'și văzuse pasărea dând să zboare peste uluci:

— «Cât îți face odorul jupâneasă!» Și i-a plătit-o cu trei sfânțoalice.

Un porc și o puică puțin lucru eră acum la o curte ca a lui Nicula, pe care 'ncepuse s'o bată fericea. I s'a deschis inima omului. De dimineață s'a 'nființat la poartă și când au trecut femeile de la sate cu târlele pline, spre piață, unde și-a ales un cocoș turcesc să se minuneze o lume. Coada zvârlită, creasta ciucure de catifea, gușa fundă de ibrisim, pinteni de călăraș și trupeș ca un craiu.

Atât așteptă și puica. Și pune-te pe ouat și pe clocit de s'a umplut casa. La tot pasul se împiedecă Nicula de cuibare. Cuibar pe vatră, cuibar subt pat, cuibar după ușe, cuibar în tindă. Iar primăvara când a dat drumul pasărilor afară, în curte mândrețea pământului. Ți-eră mai mare dragul să privești. Numai zăcea de urit Nicula și se certă singur că nu-l tăiase capul de mult ce să facă. Frumoase florile,

cine zice, dulce mireazma lor; dar dacă n'au glas! Pre când păsările câraie, cotcodătează și învionează locul.

Acum pe unde fuseseră flori, ca râia se-ntindea loboda, grașița, rogozul, dinții babii și dughia, iar subt corcoduș se lăia porcul.

Lumea asta păsărească, s'a mai gândit Nicula, n'o să stea nepăzită. Că la atâtea orătenii rămneau găinari și uneori chiar și dihorul își făcea de lucru, pe din dosuri, la cotețe. Curtii îi trebuia un paznic limbut. Cine nu găsește câine când vrea?

Uite, colo, o potaie sfrejită, mirosind, jintuită, pe lângă garduri «Cuțu-cuțu» și câinele se uită lung, prepuelnic. Prinse să-l șuere și dete din coadă. Li asvârli un ciolan și se-ncrezû. Li întinse bucătura și-l momi.

Pe Urseiu căruia îi numărăi coastele și după care cădeau șomoiagele de păr împâslit iar coada i-o încâlciă, bătă, mărăcinii, iacătă-l în curtea lui Nicula, schimbând vășmântul ce-l prost și făcându-se un câine frumos. Nu mai tăcea curtea de gura lui.

Acuma dragostea cea mare a stăpânului el o simția. C'ășa avea de obicei: cel de pe urmă venit eră și cel mai răsfățat. Ca și un părinte cu zăpârstea. Iar Urseiu răsplătia pe Nicula cu credința lui, cu paza noaptea și cu linsul mâinilor toată ziua. Până i-a găsit și-o cățea. Apoi să bobească culcuș bun cățelilor și să-i crească în culcușuri moi și curate.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Din câți căței s'au prăsit nici unul n'a dăruit. Ferit-a sfântul! Mai lesne-și scotea un ochiu. Până la anul s'a făcut leută de câini în curte și bănuții lui Nicula, strânși la ciorap ca să aibă cu ce-i îngriji de-ale sufletului Marghioala Cimitirgioaica, se duceau pe gârlă.

Cu vremea i s'au părut puține și astea. Ce mai găște lătoase rațe, late-n cioc, bibilici țarcate, curcani cu mărgele roșii, călifari galbeni, n'au venit pe urmă să se desfete în curtea jupânului Nicula! O împărăție 'ntreagă.

Fericit s'așeză moșul pe scăunelul cu trei picioare ținând desaga cu grăunțe alături, ciurul cu boabe în poală și: *gâri-gâri-gâri*, la găște, *turlu-turlu-turlu*, la găini, *țigănei-țigănei-țigănei*, la curcani, *utili-utili-utili*, la rațe, *clu-clu-clu*, la cloțe, *biri-biri-biri*, la cățe, până ce-auzeau toate de prin buruieni, de pe cuibare, din cotețe, și tăbărau bătând aripile, întrecându-se, svânturatece, să mănânce, fără temere de mâna lui Nicula, care se 'ntindea printre ele și-apuca câte o bogheată frumoasă de-o sărută subt aripi, ori prindea câte un puișor și-l vâra în sân la căldura pieptului.

Ce-i mai trebuia! I se scurgeau ochii de drag.

Da așa e omul. De ce are de aia tot mai vrea. Mai eră loc se vede de-o dragoste nouă în curțica lui Nicula.

Pe vară, într'o după prânză fierbinte, cum se prigorîa subt umbra rară a părului cel mălăeț, lângă râtul porcului și 'n ciugulitul păsărilor, cu mâna la boboci, i se arătară pe zidul vecin doi ochi de aur și o blană neagră :

— «Tii ! ce mai motan ! Al cui să fie ?»

Motanul, tânăr haihui, umblă după blestemății și miorlăia de țî-se făcea părul măciucă. Dar lui Nicula i-a plăcut chiar și glasul lui. Pe cine să pună să i-l aducă ? Bragagiul din uliță eră știut de-un drac gol. Dacă și școlarii îi purtau temere cât și dascălului lor, iar la tablaua lui nimeni nu cuteză ! Așa sârb sprinten și dibaci, par'că nici n'ar fi fost «sârb».

— «Mă bai, Turcule, să-mi prinzi motanul di colo, că pupi fir-firica».

— «Prindi bai Turcu, prindi».

Cu sacul plin și 'n sac motanul zbatându-se, s'a și înfățișat a doua zi bragagiul :

— «Să ti ferești, jupân Nicula, bre, că mușcă».

I-a pus sacul în mână a 'nfășcat argintul și c'o gură largă până la urechi, rupând cu dinții lui galbeni dintr'un măr pădureț, s'a dus răsând, bragagiul.

Lui moș Nicula nu-i preă venia la socoteală să deslege sacul. Îl ținea c'o mână de departe, se uită cum se sbate înăuntru dobitocul, și nu îndrăznea. Par'că-i venia a crede că nici nu e motan înăuntru, că cine știe ce altă dihanie i-o fi pus «Turcul». Până și-a luat inima 'n dinți. Iar motanul, năzdrăvan să fi fost, cum a scăpat pe gura sacului, tocmai în fundul patului s'a cocoțat. Moș Nicula zgăise ochii și se uită uimit, răpit de frumusețea pisoiului, ce nu eră sălbatic. Din pat motanul, pui sprintar, și alintat se vede pe unde fusese, ca un copil șiret, țop, pe genunchii bătrânului.

Muria și 'nvia Nicula, înebuniă și iar încuminția :

— «Uite-te colo, proclétel... Ptiu drăcușoru tatii, zăpărste». Și-i puse numele Murzuc.

Dragoste la cataramă cu motanul de aci încolo și zavistie pe toată curtea.

Mai cu seamă dulăii nu se-mpăcau de fel cu musafirlăcul lui Murzuc. Cum îl miroșiau, șo pe el, să-l facă praf, iar lui Nicula îi săria inima din loc. Nu știă pe ce pune mâna mai întâiu ca să-i croiască.

Murzuc habar n'avea. Sprinten și ușurel, tâșt suș, pe ciubucul ușii și-ncepea să se spele pe bot, nepăsător. Apoi sta și se uită la stăpân iar pe câini îi drămuia cu priviri înțelepte. Ai fi zis că-i spune moșului :

«Nu-ți prinde mintea cu ei, lasă-i». Iar lor: «Proștilor, cu mine vă puneți voi?»

Coadă lui Murzuc nu se-nfoia și gura lui nu știa să scuipe. Măraritul câinilor nu-l băgă în seamă, iar de se-ngroșă gluma vreodată, săriă ca o veveriță unde nemeriă și de sus se uită caraghios la ei, de să zici că zâmbește.

Și câinii plesniau de năcaz. Când obosiau gonind pe Murzuc, se lungeau jos, toată haita, și pânduau să scoboare motanul ca să pună gura pe el. Murzuc, hoțoman, se culcă și el sus pe înălțime, se'ncovrigă, șerpuiă coada și-i privea până ce adormiau. Iar dacă ațipiau se da jos, bișișor, de nu-l simția nici naiba, și nu se feriă să treacă printre ei deșteptându-i cu torsul ori cu coada. Câinii se trezeau somnoroși și dau înapoi, uluiți și proști. Până ce, cu-ncetul, ajunsese de-i muiase ca pe niște cârpe.

Nicula leșină de răs și de ce-l vedeă împelițat de-aia și mai drag încă-i eră Murzuc.

Ajunsese drăcie curată. Murzuc mergea fudul în fruntea câinilor și ei toți se țineau după el ca după Vodă. Dacă se cățără pe vre-o cracă, veneau la rădăcina copacului, chelălăiau scormonind cu labele, urlau, hămăiau și se rugau cu ochii să se dea jos.

El îi lăsă mult și bine să se tăvălească, și după ce-i necăjia sdravăn sărea la joacă, și ce joacă! Câinii erau cei dedesubt iar motanul biruiă. Din glumele astea se mai alegeau și cu câte-o sgărietură pe bot, ce rămânea neplătită.

Greu i-a fost lui Murzuc pân'a pus stăpânire pe câini. Curtea cealaltă, pasările, porcul, a îngenuchiat-o dintr'odată.

Simțea toată vietatea curții lui Nicula că Murzuc e mare și tare și toți se dau înlături dinainte-i.

Câinii barim nu mai crânciau. Se dedaseră cu jugul motanului, iar alintările cu cari îl împărtășia Nicula, li-se păreau pe dreptate.

Nimeni nu fusese mernic ca el.

La împlinirea anului Nicula a dat praznic. Hrană îndoită găinilor-rațelor, curcilor, puilor,—la toate. Păpară bună de urzici bobocilor, boabe fierte curcanilor, orz opărit celorlalte, dovleci grași porcului, rasoale căi, nilor și lui Murzuc lapte cu pitușcă.

La locul ospățului a venit și Nicula cu rogojina sul, de și-a întins-o între «copii» și s'a pus jos să se desfete.

Pe Murzuc îl gătise cu șirag de boabe de măceș la gât, îi pusese cerceluși de lână în urechi și cordele la picioare. Așa pășia fudul, se mlădiă nurliu, glumiă cu câte un curcan, zbură câte-o lipie rațelor leșești, gădilă câinii pe la boturi și se feriă să nu-și atingă blana de șo-

ricul porcului. Ridică gingaș picioarele, călcă de sus, sălta, arcuia șira spinării și-l vedeai aci lâng'o găină moțată, aci în spinarea lui Urseiu, aci jos pe rogojină, torcând a lene.

Și toți înmărmuriau în față-i.

Când fu să se isprăvească ospățul odată se avântă sus pe strașina polatei, coborî iute cu burlanul în brațe, se cățără pe canatul ușii de unde apoi, ca din zbor, veni jos, tumba.

Pe urmă se puse pe genunchii moșului, frecându-și ceafa de barba lui cărunță. Nicula îl apucă cu palmele și-l sărută pe bot. Apoi, singur, și-l așază pe umăr.

Murzuc își înțepenise coada ca pe-o lumânare, băț în sus și-așă, lingușind, se dete pe sub nasul bătrânului. Apoi, moț, îi sări drept în creștetul capului. Iși încovoia spinarea ca pe-o diplă, iar d'acolo semet, grozav, cu mustățile țepușe, chiorind dintr'un ochiu, prinse să-și privească împărăția.

Caton Theodorian.

DIN DRUM

O, strömt, ihr Thränen, strömt! – Im Weiterirven
Sch'ich die langsverlornen Minnestunden...

(Lenau)

... O, nu, zadarnic astăzi ți se'nfioară ființa
Adânc cutremurată de clipa revederii...

Nu mă privi cu teamă --

Și nici nu încercă să-mi mai zâmbești în cale,
Acum, când doar Durerea în juru-mi te mai cheamă...

Eu n'am venit spre tine din aspra pribegie
Să-ți turbur pacea vieții, -- nici să-ți cerșesc iubire
Prin lacrimi de căință...

Nu m'am întors spre țărnu-ți adus de nostalgia
De-a re'nvia pe-o clipă a dragostei poemă.

Pe buze n'aduc astăzi nici vorbe de iubire,
Nici șoapte de-alintare, -- nimic din câte vecinic
Aduc senini boemii iubitelor lor blonde
Când se întoarnă dornici ca se'nchine țărnei
Intâului lor vis...

*Nu setea'nlănțuirei, ca'nalte dăzi, m'aduce,
Nici sfatul de dojană al viselor bolnave,
Ci am venit cucernic în preajma-ți ca să-ți plâng, —
Căci vai, e-atâta vreme de când — străjer iubiri-ți —
Eu am simțit-o 'n tăină stingându-se pe drum!...*

*Și-acum, trudit de cale, o-aduc la sân azi moartă —
Mai moartă de cât însuși simțirea ce-a'ncălzit-o ;
Vin ca s'ngrop subt cerul ce-i dete 'ntruchipare,
Și'ndurerat pe cripta-i o lacrămă să vârs...*

Și voiu plecà apoi...—

*Din nou porni-voiu singur pe calea pribegiei
Cernit în resemnarea că mi-ești pierdută 'n veci.
Mi-oiu duce iarăși pașii spre-albastrul lumii mele —
Spre țara 'n care totul e umbră și enigmă ;
În țara fără spațiu de dincolo de țărml
Vieții pământene, — cu sunete străine,
Cu forme și culori cum nu-s în lumea voastră ;—
Spre țara 'n care — lege — iubirile apuse
Sunt plânse' n veci în stihuri pe harfele de-aramă...*

A. Popovici Bănățeanu.

OANA PRECUPEAȚA

II.

Întâmplarea aceasta de groază Oana o visează de multe ori. Și ca și atunci, după ce se trezește bine, se simte obosită, iar pe motan nu-l află în pat : speriat de svârcolirile bătrânei a sărit de mult în mijlocul casei.

Dar visul acesta, când îl are, pentru Oana e cu noroc. A băgat de mult de seamă și acum știe: când visează așa peste noapte, ziua vinde toate merele din coșarcă și din sac.

Gândindu-se în chipul acesta la visurile ei, Oana acolo, lângă zidul ros al școalei, nici nu știa cum trece vremea, cum se luminează, se trezește numai că cineva îi dă binețe.

— Mulțămim dumitale, da'ncoțro?

— Iacă păn colea numai — răspunde omul în vreme ce privește spre coșarcă.

— Ai luă un măr? face bătrâna.

— E de dimineață, dar iau unul. Să-ți fie cu noroc pe azi.

Ia mărul, îi întinde bătrânei crițarul și se duce.

Dar Oana nu e totdeauna bucuroasă când pune în năframuță cei dintâiu ban. Pe lângă prevestirile ce le scoate din visuri, ea se mai leagă și de alte semne, când vrea să știe ce noroc îi va aduce ziua de azi.

Așa, de-o pildă, dacă cel dintâiu cumpărător eră bălan, cu ochii blânzi, precupeța îi mai da un măr pedeasupra, bucuroasă că s'a început ziua bine. Dacă însă cumpărătorul eră oacheș, nu nădăjduia la mare câștig în ziua aceea. Asta o credea chiar de i se arată Țigan mai întâiu.

Sta înfășurată în vestminte, ca și când ar fi acolo pe scăunaș o grămadă de haine vechi, și așteaptă cu răbdare. În restimpuri scoate dintr'un buzunar o bucată de pâne, mai molfăe la ea, mestecând'o c'un măr. Dela trecătorii cari sunt oameni mari, nu prea așteaptă ea crițarașul. Dar când se apropie timpul de școală, și începe să se zărească copilașii cu cărțile la subsuoară, bătrâna se mișcă în mormanul de haine, se apleacă, face rând în coșarcă.

Sunt băeții cari în toată dimineața-i aduc crițarașul. Sunt de aceia cari îi dau și trei-patru pe zi. Cu aceștia stă bătrâna bucuros de vorbă, îi întreabă de părinți, de frați. Sunt aceștia «copii de omenie» cum le zice precupeța și i-s dragi ca și când ar fi ai ei. Cu ochii caută însă mereu în jur, până când vorbește, căci sunt «golani» cari atâta așteaptă: să vorbească Oana cu cinevă, ca să-i fure din mere.

Precupeța, în privința aceasta, e mare cunoscătoare. Intre copii pe cari nu i-a văzut încă nici odată, deosebește îndată pe ștregarul, pe hoțul de mai târziu. Aceasta o știe Oana din cum stă băiatul, din cum schimbă din piciorușele subțiri, dar mai ales din privitul ochilor. Și când îl simte pe câte unul de-aceștia își zice în gând: «Inc'un drac» și se păzește de el, pe când băiatul n'a dat încă nici un semn de hoție.

Nu peste mult ce-a prevăzut bătrâna, se 'ntâmplă: băiatul întindea mâna în coșarcă și fură.

— «N'am spus eu? strigă Oana mulțămită aproape, de împlinirea profeției: «N'am spus eu că se 'nmulțesc mișeii cu unul», zicea privind după cel ce-i scăpărau picioarele pe drum.

Câteodată se înșelă bătrâna. Urmărea cu săptămânile pe câte-un băiat mai molcău, care veghia veșnic în timpul liber lângă coșarcă.

Din privitul ochilor i se părea ei că va fi un hoț, dar se 'ntâmplă ca băiatul să nu-și întindă mâna deloc unde nu-i ferbea oala.

Atunci precupeța se înduioșă că l'a neîndreptățit în gândul ei.

— Ai mânca un măr voinice? îl întrebă când se sătură să-l mai observe.

— Mâncă! zicea băiatul oftând.

— Dar n'ai bani de loc?

— Nu, n'am bănuț.

— «Nu face nimic. Tu ești un copil de treabă. Ție îți dă lelea câte-un măr și de cinste».

Și din băeți de felul acesta își făcea Oana precupeța o gardă, cari să prindă pe hoții de mere. Numai nu se prea putea ajuta cu ei căci cei ce furau erau totdeauna mai iuți de picioare, decât cei din garda ei de pază.

Se întâmplă să împace de multe ori pe copiii cari venea întâi la școală, cu bunătație ei de mere. De alte ori, când vinde mai mult, dă de cinste, dă de pomană pentru sufletul răposatului Dincă.

Să ferească Dumnezeu însă să nu vină și altă precupeță să se așeze cu scăunașul și coșarca înaintea școlii. Oana, atunci, se ridică — o furtună nu alta — și alergă să-i scoată ochii.

— «Da cine te-a adus pe tine aici? întrebă dânsa ridicându-și cu greu mâinile în șolduri».

— Nu m'a adus nimeni! făcea cea nepăsătoare.

— Ba te-a adus!

— Ba nu m'a adus.

— Îți spun eu: te-a adus cine-va, dracul. Dar aici n'ai ce căută, auzi soro — mosoro — la-ți calabalăcul și te cară.

— Dă-mi pace Oano; nu te aprinde degeaba.

— Nu-ți dau. Duci-te?

— Nu mă duc!

Atunci Oana își adună de câte-va ori gura pungă, adună un ban lat de scuipat, și-l îndrepta, tipărindu-l, pe fruntea precupeței.

— N'a nerușinato, ticăloaso!

Dar cealaltă încă nu se da. Se ridică — un curcan iritat — se începea păruiala, adică mai mult se îndesau una'ntr'alta, căci amândouă aveau multe strae și erau grase de nu-și prea ajungeau la ochi să și-i scoată.

În schimb însă făceau o gură de părea că arde. Directorul știind ce-i afară, eșia, se apropiă cu pași domoli de cele două matahale, ce se strimptorau pe lângă zid.

«Ce-i lele Oano, iar a venit una să-ți iee locul». Apoi celeilalte,

care se linișteă în grabă: «Să-ți ei catrafusele de aici. Ni-e destul o precupeață la poartă. Oana e aici de când m'am trezit eu.

— «Așa-i ticăloaso, nu ți-am spus că-i dreptul meu aici?» ziceă Oana așezându-se pe scăunașul ei. Și pe când cealaltă se găteă de ducă plecă pe stradă în jos, Oana băteă în pumni și strigă în urma ei voioasă

«Ciudă ți-e
Ciuda te mănțe,
Vezi cu ochii
N'ai ce zice!»

Iar după ce se liniștește își aduce aminte de visul din noaptea trecută. Văzuse pe necuratul în chip de țap cum se cățără pe o stâncă, și cum durigă cu picioarele ascuțite bolovani, cari veneau sărind în salturi mari și se sfărmau în vâlceaua limpede delă poalele stâncii tulburând apa.

«Iată că mi s'a împlinit visul». Decâte ori visează așa cu necuratul trebuie să aibe peste zi o sfadă cu cineva.

În căsuța ei Oana precupeața numai peste noapte se adăpostește. Ziua e afară mereu. Când dă vr'o ploaie se trage cu coșarca, cu scăunașul subt poarta școlii, și așteaptă să treacă viforul.

De zăpadă însă nu fuge nici odată. Iarna o poți vedeă veșnic în același loc. Și câte-odată neaua pică grea și multă, o acopere ca pe-o căpriță de fân, al cărui cap din când în când se mișcă domol. Merele nu sufăr de zăpadă. Încă-i pare Oanei că es mai curate din puflul alb, mai roșii, mai sănătoase.

Numai când e ger mare, de crapă ghița peste rân, și în pomii de pe marginea drumului scântee steluțe cătu-i draga de zi, numai atunci îi mai greu precupeței Oana. Merele-i degeră ori cât le-ar înveli în cojocul spart, și obrajii ei, nasul ei se învinețesc cum îi creasta curcanelui. Atunci de se ridică, picioarele i-s grele ca de plumb, și palma ei, când iea banul, e adunată ca de o mână de om mort în zgârciuri.

Atunci își simte capul gol, nu se poate gândi nici la visurile din noaptea trecută. Îi trece așa din când în când prin minte chipul lui Dinică, îi trec repede prin cap câte-va frânturi de gând: cătu-i de frig, ce grea-i viața, cătu-i de bine să mori. Se zgulește în strae, se mișcă să se desmoartă și își zice, «Măi Dinică, da bine-i de tine» Dar cât ce se încălzește puțin, uită și de moarte și de bărbat, și așteaptă cu nerăbdare să ese copii din școală.

I. Agărbiceanu.

S O N E T

Dante către Beatrice.

*De mai lăsă să 'nving o crisantemă
Și-un mac de câmp, în păru-ți blond, deschis,
Eu n'asî mai rătăci prin paradis
Să-ți impletesc din stele diademă.*

*Ci călător pe unda unui vis
Aș încheia divina mea poemă
C'un mac sfios și-o mândră crisantemă
Infiptă 'n părul blondei Beatrice.*

*Și-un semn dacă 'mi-ai face să m'apropii
Când visătoare mergi către brădet
De-ți sboră 'n vânt dantela albei rochii,*

*Ți-asi spune să 'ngenuchi lângă poet
Ca să citești, privind adânc în ochi-i
Cum s'ar sfârși sonetul ce-ți trimet.*

I. Joldea Rădulescu.

Unui critic cu cap proverbial.

*Eri mă opri un cunoscut: Amice,
A scris celebrul critic despre tine,
Eu speriat: Mă laudă? — „Nu“ zice,
„ Te 'njură strașnic“. — Ei, atunci e bine.
Feriți-mă, o zei să nu mă laude,
Cei ce au cap ca el să nu m'aplaude!*

X.

D Ă R I D E S E A M Ă

CHANTECLER

(Cu prilejul unui articol de René Doumic).

Părerile au fost așa de împărțite, în cât cu greu și-ar putea face cineva o idee, despre Chantecler, dacă ar ceti tot ce s'a scris după prima reprezentație. În astfel de împrejurări e bine, să ne îndreptăm totdeauna luarea aminte către acela care ni se pare mai obiectiv și mai rece în entuziasmul ce însuflețește spiritele ușoare și schimbăcioase. Unul dintre aceștia e bunioara *René Doumic*, de curând membru al Academiei, profesor de litere și critic teatral la *Revue des Deux Mondes* în al cărei ultim număr își tipărește critica asupra lui Chantecler. Doumic mai are un merit: a fost profesorul lui Rostand și a urmărit evoluțiunea poetului din liceu până azi, când scrie o minunată poemă al cărei lirism nu se găsește așa de puternic în nici una din pie-sele sale anterioare.

Eră firesc ca după o glorie dobândită atât de repede, Rostand să-și dea seama de chemarea lui și cugetând asupra gloriei, grijiilor și îndoelilor ce le-a întâmpinat în trecut, scrie după ce, ca o întâmplare fericită l-a interesat în treacă un coteț, — o poemă simbolică însuflețită de o fină psihologie ce se desprinde din, aproape, fiecare vers. Piesa, zice Doumic s'ar fi putut intitulă: *Soarta poeziei* sau mai bine *Mărturisirea poetului*. Intr'adevăr, cocoșul simbolizează aci pe artist cu nădejdiile, cu amăgirile, cu teama și desamăgirile lui, și oricât de «păseri» ar fi ființele ce se sbuciumă în fața noastră, poetul nu le-a putut împrumută decât simțiminte omenești; fazana este femeia de dragul căreia, bărbatul se pierde; mierla (franțuzește masculin) ființă ironică, sceptică, veșnic pe urma cocoșului pe care nu-l putea suferi dar pe care în adâncul sufletului îl admiră, de care nu se poate deslipi, căci trăește din ura ce-o poartă pentru acela de care s'a dus vestea dincolo de zidul cotețului. de-a auzit și fazana; găina bătrână, doica cocoșului nostru, care moțae într'un colț și vorbește din când în când ca orice bătrân, care nu prea urmărește convorbirea celorlalți, dar totdeauna spune vorbe cu miez; câinele, filosoful care știe multe; pisica, dușmana cocoșului, pentru că e prieten cu dulăul; în sfârșit păsările nopței... invidioșii; broaștele... criticii!

E o fabulă minunată, scrisă în versuri uimitor de frumoase care plac mai mult când sunt celite decât când sunt auzite, pentru că atunci nu se poate urmări ideia care scapă printre rimele noi, surprinzătoare, — printre imaginile cari arată pe poetul de geniu.

Cocoșul simbolizează pe artist. Poet, iubitor de frumos, adorator al soarelui cu care i se pare că e inrudit pentru că soarele răsare după cântecul lui, cocoșul povostește iubitei sale cu care s'a furișat departe în câng îndemnul sufletesc care îl face să cânte—puterea artistică ce înfioară pe artist și-i inspiră—, teama care o are ca a doua zi să nu mai poată cântă—grija care stăpânește pe artist după ce a produs, ca nu cumva să-și fie inferior lui însuși în concepția de mâine—și, în sfârșit, ura ce-o răspândește în jurul lui printre păsările nopții care se ascund la ivirea zorilor — simbol pe care l-am tâlmăci de prisos.

Imaginația poetului țese și mai departe povestea. Fazana simte că nu e pentru ea cântecul; e geloasă, îl împedică de-a mai cântă și, — minune! Soarele răsare totuși!

O desamăgire aduce după ea altele. Cântecul acesta în care se încredea el, să fie oare atât de maestru după cum i se părea că e? Ascultați! glasul privighetoarei... nu e oare mai încântător? Dar nici privighetoarea nu e mulțumită de cântecul ei pentru că poetul poartă în el icoana unei perfecțiuni la care nu poate ajunge și opera de artă pe care a vrut s'o producă îl desgustă de ceea-ce a produs. Un glonte! Privighetoarea e ucisă, dar altele încep să cânte, pentrucă poeți sunt o mulțime și moartea unuia nu păgubește lumea, odată ce nu moare poezia!

Durerea care ne împresoară sufletul în fața unei astfel de priveliști, încunună opera lui Rostand. E o operă nemuritoare, pentrucă sâmburile ei e un adevăr etern, iar poezia țesută în jurul lui e a artistului, care uimește lumea prin puterea și originalitatea concepției, ca și prin eleganța forme.

H.

CRONICA LITERARĂ

Revistele.

Junimea Literară (Anul VII, No. 1). Harnica revistă din Bucovina închină acest număr șezătorilor și bogatul ei sumar este alcătuit din proza semnată: M. Sadoveanu, Em. Gârleanu, Caton Theodorian, G. Tofan, și versuri de d-na Iosif, D. Anghel, St. O. Iosif, Ion Minulescu, Cincinat Pavelescu, Herz.

Revista e ilustrată cu fotografiile acestor scriitori, însoțite de scurte notițe biografice.

Revista „*Ramuri*” are în fruntea ultimului ei număr un articol privitor la șezătorile din Bucovina, scris de prietenul și colaboratorul nostru, Caton Theodorian.

Sub îngrijirea d-lui Virgil Arion apare la noi, o revistă scrisă în limba franceză: *Revue de Roumanie*, menită să țină în curent străinătatea, cu mișcarea culturală și politică de la noi.

„*Universul*” a tipărit în folosul inundațiilor din Paris, un număr excepțional cu colaborarea oamenilor noștri de seamă.

În frunte e o prea frumoasă cugetare a Reginei noastre. Mai e o puternică poezie a d-lui Cincinat Pavelescu. Lipsesc însă dintre cei cari ar fi trebuit să fie, și sunt prea mulți dintre aceia, cari ar fi putut lipsi.

A apărut *Buletinul Ligei Culturale* (Secția Bârlad). E o publicație care va apare trimestrial, sub conducerea Comitetului ligei din acel oraș. No. 1 are articole însuflețite de un cald patriotism ale d-lor Vasiliu Bacău, Lt. Pamfil ș. a. o frumoasă poezie de G. Tutoveanu și o dare de seamă a șezătorilor din Bucovina cu citații din articole scrise cu acest prilej prin diferite reviste, de către M. Sadoveanu, Em. Gârleanu, Caton Theodorian și Herz.

La Revue des deux Mondes (Paris, 15 Fevr. 1910). În No. acesta *Paul Marguerite* începe publicarea unei nuvele ce se va sfârși în n-r. viitor, când vom spune ceva despre dânsa, intitulată: *La Faiblesse humaine*. Albert Vandal urmează cu studiul său asupra sorei lui Napoleon: *Le*

Roi et la Reine de Naples. A ajuns la botezul fiului împăratului: «L'Aiglon» și ni se schițează și mai bine firea îndoelnică și bănuitoare a lui Murat. *Emile Faguet* face un interesant portret literar al lui *Eduard Rod*, romancierul mort de curând, cu prilejul căruia, înainte de a analiza pe scurt romanul pasional, arată în câteva cuvinte fazele prin cari trece acela care citește pe *Rousseau*. Eduard Rod e unul dintre rarii scriitori care în fiecare lucrare nouă arată un real progres față de lucrările sale anterioare. E așa de însemnat în cât deocamdată, Faguet, nu vede pe nimeni care să-i ia locul în literatură. Evoluția artistică a lui Rod e următoarea: mai întâiu naturalist, elev al lui Zola, devine pesimist în 1885, sub înrăurirea lui Schopenhauer și în cele din urmă ajunge un puternic moralist. Poezii de *Fernand Gregh*. Se face recenzie a unei cărți germane în care se povestește iubirea lui Frederic cel Mare pentru o dănuitoare *Barberina Campanini* de care era îndrăgostit un tânăr englez, căruia regele Prusiei i-o răpise. Intriga amintește pe Manon Lescaut.

În sfârșit ne-am văzut la noi! D. Mihail Sadoveanu, președintele Societății Scriitorilor Români, a deschis printr-o frumoasă cuvântare casa scriitorilor, în ziua de Vineri, 5 Februarie c. D. Gârleanu a luat apoi cuvântul și în câteva vorbe a arătat mersul societății și activitatea ei de la întemeiere până azi.

Încăperea nu e mare. De-abea au avut loc cei cari veniseră și mai lipseau mulți cari ar fi vrut să vină, dar împrejurările și depărtarea i-au împedecat. A fost o ședință extrem de interesantă și toți s'au bucurat în fața unui vis împlinit: *adunarea scriitorilor*. Afară de comitet printre ceilalți membrii aflați în București, mai erau de față d-nii Brătescu-Voinești, D. D. Pătrășcanu, Arthur Stavri și reprezentanții presei. D. Cincinat Pavelescu a citit la urmă două poezii de o minunată frumusețe: *Paris* și *Revolta omului*.

În seara de Miercuri, 10 Februarie, s'a reprezentat la Teatrul Național noua lucrare a d-lui Al. G. Florescu: *Chinul*, piesă în 3 acte. Revista eră pusă sub tipar, așa încât în n-r. viitor vom publica o dare de seamă completă a acestei piese care a avut un doesebit succes. Măestria și eleganța cu care e condusă mișcarea dramatică, scenele de un dramatism uimitor de puternic îl pun pe autorul *Sandei* și al *Chinului*, printre cei mai de seamă autori dramaticei ai noștri.

Piesa e foarte bine montată. D-na Romanescu a avut din nou prilejul să ne dovedească marea ei talent. Jocul lui Soreanu a fost minunat și o foarte bună impresie a făcut d. Liciu în tânărul prieten ambiționat de mama sa.

O curioasă constatare pot face aceia cari cetesc notițele biografice ale câtorva din scriitorii noștri, în n-r. festiv al *Ju-nimeii Literare*. Trei dintre dânsii, d-nii Em. Gârleanu, Caton Theodorian și Herz, au făcut o parte din studiile lor în școala militară. Câte și trei neîmpăcându-se însă cu viața de militar au renunțat la această carieră fie înainte, fie după ce au eșit oficeri. E și firesc ca artiștii, firi visătoare și independente, să nu se fi putut potrivit unui mediu care cere în primul rând cea mai riguroasă disciplină.

Să nu ne mirăm că Imnul nostru național este compus de un german (Hübsch). Iată ce scrie într-o broșură, un profesor de la Universitatea din Breslau, *Emil Bohn*, privitor la cântecele naționale ale diferitelor popoare. Don Pedro, împăratul Braziliei a compus imnul Portugaliei. O operetă franceză a dat naștere celui Polon. Un italian a compus pe acel al Greciei și tot un italian pe al Prusiei. Se crede că Lull'i a scris imnul național englez.

La Strasburg a murit *Friedlander*, unul din cei mai erudiți filologi ai Germaniei. Lucrarea sa de căpetenie: *Istoria mora-*

virilor Romane (1866) ne ajută să cunoaştem viaţa socială de la Roma.

Les Rubriques nouvelles aduce ştirea că la o nepoată a lui Flaubert se găsesc manuscrisele romancierului. Mai are şi volume din ediţii epuizate. În deosebi ceea ce atrage mai mult luarea aminte, este un volum în care autorul a însemnat toate rândurile şterse de directorul revistei «*Revue de Paris*», când i-a publicat pe Madame Bovary.

De-abia s'a jucat *Chantecler* şi autorii obscuri revendică paternitatea; ca şi cum geniul lui Rostand ar avea nevoie de ajutoare.

Alte asemănări: *Le danseur inconnu* şi *Tripleptatte* piesele lui Tristan Bernard

sunt după *Revizorul* şi *Căsătoria* lui Gogol. S'ar părea că suntem în veacul secetei de idei.

«*Afurisenia*» noua tragedie a scriitorului rus *Andreieff* a avut mult de luptat cu clerul şi cu critica din Rusia.

În „*Palazzo vecchio*“ din Florenţa făcându-se reparaţiuni, s'a găsit în «Sala del popolo» un scrin tainic, în care erau aproape o sută de cărţi dintre care cele mai noi sînt din anii 1386 şi cele mai vechi din 1259. S'au mai găsit şi acte diplomatice de pe vremea Cardinalului Hipolit de Medicis cu pecetia lui.

În biserica «Santa Croce» tot în Florenţa s'a găsit o poartă de piatră lucrată, se crede, de către Giotto prin Secolul al 13-lea.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CUGETĂRI DIN GOETHE

Cele mai anevoioase piedici răsar tocmai acolo, unde nu le căutăm,

*

Dintre toate neamurile de hoţi, nebunii sunt mai păgubitori, căci ei ne răpesc două lucruri: timpul şi veselia.

*

Acolo unde ard lămpi, uleiul face pete, iar unde pălpăe făclii, rămân mucuri, numai policandrele bolţii cereşti luminează curat şi fără de prihană.

*

Eresul este poesia vieţii; de aceea credinţele deşarte nu strică unui poet.

*

Istoria ştiinţelor este ca o mare fugă muzicală, în decurşul căreia se lămuresc la răstimpuri gîsurile deosebitelor popoare.

*

La dreptul vorbind, noi tragem învățăminte numai din scrieri, pe care nu le putem judecă. Autorul unei cărți, pe care am fi deștoinici s'o judecăm, s'ar cuveni să învețe dânsul de la noi.

RĂSPUNSURI

Pylade.— Nu-i nimic de ele. Versuri cu «noroc» nu se prea fac. Mai bine lasă-te.

Al. R. Georg.— Sfatul nostru e să nu mai scrii.

I. G. Dum.— Sunt versuri frumoase. Așteptăm și altele.

V. Nim.— Versuri bune, dar nu-i nimic în ele.

Didă.— Noi am fi indulgenți, dar cetitorii nu-s.

D. Flăm.— Cu proza d-tale «flămânzim».

D. C. Pell. — Mi-e dor de tine mamă mare
De'ndelungatul trai al tău;
De'n depărtate seri, în care
Mă adormiai cu graiul tău. (!?)

V. Dr. — Nu e rău! Traducerea e slabă.

T. A. — Vezi Al. R. Georg.

Musca. — Nu'ți-e dor de el dar ai ajuns acolo.

I. C. Pop. — «Și'n aer e-așa bine»... mai bine ca în coș?

C. Oan. — Ne pare rău: e mai mult «Umbră» decât «Vis».

M. — Mulțumiri dar nu v'ați obișnuit cu ritm.

Red.
